

23.04.2021

Anbefaling om villreinkvote og jakttid for Hardangervidda høsten 2021

Villreinutvalet sender med dette anbefaling til villreinnemnda vedrørende fastsetting av villreinkvote og jakttid for Hardangervidda høsten 2021.

Kvoteanbefalingen tar utgangspunkt i vurderinger og anbefalinger i VKM-rapport 2021:01, samt mottatte signaler fra myndighetene mht. ønskede tiltak. Muligheten til å opprettholde jakt som forvaltningsverktøy for håndtering av cwd er også vektlagt.

Det anbefales følgende kvote, korttyper og jakttid:

- *Det tildeles en kvote på 8.000 kort.*
- *Kvoten tildeles med 50% av korttypen «valgfritt dyr» og 50% av korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre».*
- *Det inkluderes en ekstra kalv i hver av korta. Kort utformes med to kjøttmerkelapper.*
- *Korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre» omgjøres til «valgfritt dyr» fra og med mandag 6. september.*
- *Ordinær jakttid utvides i forkant, i perioden fra og med 10. til og med 19. august.*
- *Ordinær jakttid utvides i etterkant, i perioden fra og med 1. til og med 7. oktober.*
- *Utvidelse av jakttiden gjøres for områdene sør for rv. 7.*

Det er sammenheng mellom jakttid og fordeling av type kort. Endring av jakttid vil kunne medføre andre vurderinger av kortfordeling / korttype og omvendt.

Kvoten forventes å gi minst 2.000 felte dyr. Det er ønskelig med et så høyt uttak av voksen bukk som mulig. Dette for å oppnå en reduksjon av andel bukk 3,5 år og eldre ned mot 0 – 3% av bestanden etter jakt. Det er ønskelig med uttak av opptil 1.000 voksne simler for å få økt kunnskap om eventuell cwd-forekomst i simlesegmentet. Uttaket er vurdert å opprettholde en kalvetilvekst på 1.500 kalv i 2022.

Det forutsettes at jegerne leverer prøve av hjerne og lymfeknuter fra alle felte dyr eldre enn kalv, samt registrerer opplysninger om alle felte dyr på www.hjorteviltregisteret.no eller appen Sett og skutt.

Funn av skrantesyke / cwd hos villrein i Nordfjella i 2016 har siden 2018 gitt sterke føringer for bestandsforvaltningen på Hardangervidda. Primært gjennom stort behov for prøveuttak med den konsekvens at andel bukk i bestanden er kraftig redusert. Videre har det ikke vært mulig å øke bestandsstørrelsen opp mot fastsatte bestandsmål. Med funn av cwd hos en voksen bukk på Hardangervidda høsten 2020, vil cwd bli styrende for bestandsforvaltningen og dermed kvoter og tiltak. Premissene vil i stor grad bli fastsatt av overordnede myndigheter og ikke lokal villreinforvaltning. Lokal villreinforvaltning, inkludert den enkelte rettighetshaver, fjellstyre og jeger vil imidlertid ha en nøkkelrolle i praktisk håndtering av cwd og gjennomføring av nødvendige tiltak rettet mot villreinbestanden.

Myndighetene vil i stor grad legge til grunn det faktagrunnlag og de vurderinger som fremkommer av rapporter om cwd utarbeidet av Vitenskapskomiteen for mat og miljø - VKM. Viktig er her VKM-rapport 2021:01, «*Handlingsrommet etter påvisning av skrantesyke på Hardangervidda – grunnlag for fremtidige forvaltningsstrategier*».

VKM-rapport 2021:01

Nedenfor gis en kort oppsummering og gjennomgang av VKM-rapport 2021:01.

[https://vkm.no/download/18.6e0bf15b1771910c3819ddf8/1613399183738/Handlingsrommet%20etter%20p%C3%A5visning%20av%20skrantesyke%20\(Chronic%20Wasting%20Disease,%20CWD\)%20p%C3%A5%20Hardangervidda%20%E2%80%93%20grunnlag%20for%20fremtidige%20forvaltningsstrategier.pdf](https://vkm.no/download/18.6e0bf15b1771910c3819ddf8/1613399183738/Handlingsrommet%20etter%20p%C3%A5visning%20av%20skrantesyke%20(Chronic%20Wasting%20Disease,%20CWD)%20p%C3%A5%20Hardangervidda%20%E2%80%93%20grunnlag%20for%20fremtidige%20forvaltningsstrategier.pdf)

VKM-rapporten opprettholder tidligere konklusjon om hva skrantesyke / cwd er:

- *Skrantesyke er en prionsykdom som rammer hjortevilt.*
- *Sykdommen er dødelig, dyrene opparbeider ikke immunitet, og det finnes ingen behandling eller vaksine.*
- *Infiserte dyr kan bære og skille ut smitte over lang tid uten å vise tegn til sykdom.*
- *Prionene som skilles ut i miljøet er smittefarlige i mer enn 5 år.*

VKM-rapporten konkluderer med følgende mht. cwd på Hardangervidda:

- *Etter jakta 2020 estimeres forekomst til å være 1 – 2 voksen bukk (95% sikkerhetsintervall: 0 – 10 individer).*
- *Antall infiserte simler og ungdyr kan ikke estimeres med sikkerhet pga. få prøver. Tas det utgangspunkt i at smitemønsteret er som i Nordfjella, kan det være 3 – 5 infiserte individer (95% sikkerhetsintervall: 1 – 19 individer) i bestanden som helhet, men estimatene er usikre.*
- *Det vurderes sannsynlig at sykdommen er oppdaget i en tidlig fase av det som kan være starten av et større utbrudd av skrantesyke.*
- *Det antas å være en sammenheng mellom påvisning av cwd i Nordfjella og Hardangervidda.*

VKM-rapporten vurderer tre mulige strategier for å håndtere cwd:

1. *Ingen tiltak.* Vurderes ikke å være en alternativ strategi da dette med stor sannsynlighet vil øke forekomsten av cwd på Hardangervidda og medføre spredning til ande bestander av villrein, tamrein og annet hjortevilt.
2. *Utrydde smitte.* Siden det ikke finnes anvendbare testmetoder som kan identifisere infiserte dyr mens de er i live, og det ikke finnes behandling eller vaksine, så er det bare mulig å utrydde smitte ved å utrydde den infiserte bestanden. Det infiserte området må holdes tomt for hjortevilt inntil miljøsmitten er borte. Et slikt tiltak vil bare være rasjonelt og effektivt om en har tilstrekkelig sikkerhet for følgende:
 - *At smitten er etablert i bestanden, og at et større utbrudd av CWD er uunngåelig dersom man ikke tar ut hele stammen.*
 - *At det ikke allerede finnes smitte i andre bestander.*
 - *At det ikke er betydelig akkumulering av tilgjengelig miljøsmitte som vil gi opphav til nye sykdomstilfeller etter brakklegging.*
 - *At smittestoffet vil gi tilsvarende sykdom som CWD hos hvithale- og mulhjort i Nord-Amerika.*
 - *At geografisk spredning vil skje innen kort tid og med stor sikkerhet om vi ikke gjennomfører utryddelse.*
 - *At andre tiltak ikke tilstrekkelig vil kunne begrense økningen i forekomst i bestanden og sannsynligheten for spredning ut av området.*

3. *Begrense smitte.*

- a. Dette innebærer tiltak for å holde forekomsten av cwd i villreinbestanden så lav som mulig og minimere sannsynligheten for videre spredning.
- b. Mange samtidige og sterke tiltak påbegynt i løpet av kort tid, dvs. mens forekomsten av cwd er lav, vil ha størst mulighet for å lykkes med begrense forekomsten. Om tiltakene er effektive finnes det en liten mulighet for at de kan medføre at sykdommen utryddes.
- c. Strategien begrense smitte er spesielt aktuell når en opplever stor grad av usikkerhet, og hvor videre kunnskapsinnhenting på sikt vil gjøre usikkerheten vesentlig mindre.
- d. Strategien kan med stor fordel kombineres med en planmessig adaptiv forvaltning med løpende, systematisk kunnskapsinnsamling som brukes for å justere tiltakene underveis. En læringsbasert tilnærming krever styrket overvåking av forekomsten av cwd og andre veterinærmedisinske og økologiske variabler.
- e. Felles for alle tiltak for å begrense smitte er at det er summen av tiltak som er viktig og at det er avgjørende at alle tiltak iverksettes uten unødvendig opphold.

VKM-rapporten beskriver en rekke mulige tiltak og knyttet til strategien *begrense smitte* gjøres følgende vurderinger:

- ***Redusere andel voksen bukk (3,5 år og eldre) i bestanden ned mot 0 – 3% av bestanden etter jakt.***
 - Nedskyting av bukk er det eneste tiltaket hvor man gjennom jakt med en viss grad av sannsynlighet kan bidra til å senke smitteraten. Holde en lav andel bukk over flere år. Uttak på opp mot 80% av all bukk årlig.
 - Vurderes å være et effektive tiltak dersom det gjennomføres raskt, dvs. innen ett år.
 - Tiltaket har en marginal sjanse for å utrydde smitten dersom forekomsten er i nedre del av beregnede nivåer.
- ***Redusere totalbestanden av villrein.***
 - Reduksjon av bestanden ned mot en genetisk levedyktig bestand i kombinasjon men varig lav bukkeandel vil antas å ha stor begrensende effekt på å begrense cwd. Dette bestandsnivået er ikke tallfestet (*men er antatt å være svært lavt*).
 - Reduksjon av bestanden har usikker effekt på andel infiserte dyr og spredningsraten innad i bestanden, men vil sannsynligvis begrense forekomsten av miljøsmitte og muligheten for spredning til andre bestander.
 - Det er i denne strategien viktig å ikke redusere bestanden så mye at man i framtiden ikke får nok prøver til å vurdere om tiltakene lykkes.
 - Det er foreløpig ikke beregnet hvilket bestandsnivå som gir best kombinasjon av begrenning av smitte, prøveuttak og bevaring av bestanden.
- ***Andre tiltak.***
 - Reduksjon av menneskelig ferdsel på deler av Hardangervidda, vil kunne gi reinen større tilgjengelig areal og dermed senke tetthet og redusere sannsynligheten for at dyra eksponeres for allerede akkumulert miljøsmitte. Endret arealbruk kan spre smitte til andre deler av villreinområdet.
 - Avlive rein som viser tegn på klinisk sykdom.
 - Redusere sannsynligheten for at villrein eksponeres for miljøsmitte. Faren for miljøsmitte er størst på saltplasser. Faren for at smitte overføres til annet hjortevilt er også størst på disse stedene. Å gjøre eksisterende saltplasser utilgjengelig for alt hjortevilt vil være et viktig tiltak. Slakteavfall bør også gjøres utilgjengelig.
 - Redusere overlappende arealbruk villrein og annet hjortevilt.
 - Hindre inn- og utvandring av villrein mellom Hardangervidda og andre tilgrensende villreinområder.

Arbeidsgruppe tiltak villreinjakt

Etter ønske fra lokal villreinforvaltning nedsatte Mattilsynet og Miljødirektoratet en arbeidsgruppe som skulle vurdere tiltak i jakta på Hardangervidda. Mandatet ble fastsatt av Mattilsynet og Miljødirektoratet og er rettet mot tiltak for å redusere bukkeandelen og redusere bestandsstørrelsen. Synspunktene som den enkelte deltaker i arbeidsgruppa har fremmet på møtene er selvsagt ikke forankret formelt i den enkelte organisasjon / myndighet. Dette siden forhold som er drøftet og belyst ikke er behandlet formelt hos den enkelte organisasjon eller myndighet. Nedenfor er *villreinutvalets oppfatning* av drøftingene og de signaler som er gitt.

Mattilsynet vurderes å ha vært klare på at mål og strategi for håndtering av cwd er et nasjonalt anliggende. Per i dag er målet å «begrense og om mulig utrydde cwd». Når det gjelder valg av strategi må det innebære tiltak som ligger mellom en strategi som går på å «begrense» og en strategi som går ut på å «utrydde» cwd. Det synes ikke å være uenighet mellom offentlige myndigheter og lokal villreinforvaltning når det gjelder dette. Når det gjelder konkrete tiltak og valg som påvirker villreinbestanden synliggjøres ulike vurderinger.

«Mattilsynet»

Mattilsynet synes i all hovedsak å fokusere på sykdomsbekjempelse og de råd VKM-rapporten gir med hensyn til dette. De er klare på at «*det bør felles så mange dyr som mulig, så raskt som mulig*». Dette for å kunne ta ut eventuelt cwd-smittede individer og for å få økt kunnskap om forekomsten av cwd i bestanden gjennom prøvetaking. Reduksjon av andel voksen bukk (3,5 år og eldre) i bestanden ned til 0-3% er svært viktig. Det vises til vedlegg IV i VKM-rapporten, som illustrerer hva som må til av avskyting for å ha håp om å kunne fjerne alle cwd-smittede dyr uten å ta ut hele bestanden. Mattilsynet vektlegger at det skal foretas en bestandsreduksjon, uten å ville tallfeste dette.

«Miljødirektoratet»

Miljødirektoratet har i stor grad fulgt opp signalene fra Mattilsynet. Direktoratet har imidlertid også vært klar på at de ønsker jakt som forvaltningsverktøy i håndteringen av cwd. Dette innebærer en forståelse for at en må forsøke å finne løsninger som ikke bare er forsvarlig mht. sykdomsbekjempelse, men også kan opprettholde en fungerende bestandsforvaltning. For jakta i 2021 har direktoratet vært klare på at de vil være positivt innstilt til å bidra med løsninger og eventuell dispensasjoner for å få en effektiv og god jakt.

«Villreinutvalet»

Villreinutvalet aksepterer at sykdomsbekjempelse i prinsippet må være overordnet strategi og at dette legger sterke føringer for jaktuttaket i 2021. Det bør velges en strategi der en reduserer og begrenser smittespredningen innad i villreinbestanden. Samtidig som tilveksten opprettholdes på et nivå som muliggjør en forvaltningsmessig høstbar bestand i en periode med kunnskapsoppbygging. En strategi der jakt er tenkt benyttet som forvaltningsverktøy i håndtering av cwd over tid, krever et visst nivå av bestandsstørrelse og kalvetilvekst. Dette for å opprettholde jakt som forvaltningsverktøy i håndtering av cwd og opprettholde villreinen som høstbar ressurs. Dette i en periode der en ikke bare skal foreta sykdomsbekjempelse, men også ha en kunnskapsoppbygging mht. forekomst av cwd mm.

Villreinutvalet mener at det per i dag ikke bør gjennomføres tiltak som innebærer at kalvetilveksten kommer under 1.500 kalv. Dette innebærer trolig en bestand før kalving på minst 4.500 dyr før kalving, avhengig av kjønns- og aldersfordeling. Dette i en periode der:

- det «avklares» status på cwd i bukkesegmentet på Hardangervidda.
- det gjennom prøvetaking innhentes kunnskap om cwd-forekomst i simlesegmentet.

- det gjennom prøvetaking innhentes kunnskap om cwd-forekomst i omkringliggende villreinområder.
- det gjennomføres forskning / undersøkelser mht. smittsomhet, sykdomsforløp ol. hos norsk villrein.

Villreinutvalet er innforstått med at dagens vurderinger og valg mht. bestand og tiltak raskt kan måtte revurderes. Dette som følge av eventuelle nye funn av positive dyr, enten på Hardangervidda eller i andre villreinområder, eller annen ny kunnskap.

Villreinutvalets vurdering av rammer for årets jakt

Reduksjon av voksen bukk i bestanden

VKM-rapporten har en grundig gjennomgang av betydningen av bukkesegmentet når det gjelder risiko for cwd-forekomst og smittespredning. En kraftig reduksjon av den gjenværende bukkebestanden vil ha stor sannsynlighet for å ta ut eventuelt smittede dyr og gi en svært høy grad av avklaring mht. forekomst av cwd i bukkebestanden (og dermed indirekte også i bestanden som helhet).

Både andel og antall voksne bukker på Hardangervidda er kraftig redusert de siste 2-3 år, som følge av målrettet uttak for prøveinnsamling. Det er derfor et godt utgangspunkt for å kunne lykkes med et raskt uttak av det meste av den gjenværende andel voksen bukk i bestanden. Under jakt vil det ikke være mulig å skille mellom 2,5 år gamle bukker og eldre bukker, så avskytingen må rettes mot hele bukkesegmentet. Det er da realistisk å redusere andel bukk 3,5 år og eldre til under 3% av bestanden, samtidig som andel bukk 2,5 også reduseres kraftig.

Uttak av voksen bukk har minst bestandsmessige konsekvenser, sammenliknet med en desimering av simlebestanden. VKM-rapporten peker på mulige negative effekter av svært lav andel voksen bukk, bl.a. risiko for senere parring og kalvingstidspunkt. Det er viktig at det etableres en god overvåking for å følge med på dette. Med dagens kunnskap om cwd og vurdering av ulike tiltak, vurderes faren for disse negative konsekvensene underordne behovet for å prioritere uttak av voksen bukk.

Bestandsstørrelse / antall simler

I perioden 2001 – 2021 har bestanden før kalving variert mellom 4.000 og 10.000 dyr. I samme periode har det vært gps-merkede simler som gir god oversikt over simlernes arealbruk. Erfaringen fra disse årene tilsier at det ikke er bestandsstørrelsen som styrer arealbruken hos simler. Det er eksempler der år med «høy» bestand har hatt liten arealbruk både høst og vinter, mens år med «lav» bestandsstørrelse har hatt stor arealbruk høst og vinter. Sommerstid og i kalvingen har reinen i hele perioden hatt begrenset arealbruk i området sør for Kvenna. Dette uavhengig av bestandsstørrelsen, og arealbruken i denne tiden av året er trolig styrt av menneskelig ferdsel og forstyrrelser. I jakttiden styres arealbruken i hovedsak av vindretning og forstyrrelser. Vinterstid er tilgangen til lavbeite viktig, og forekomst av lavbeiter og snødybde er her en sentral faktor.

Villreinutvalet mener det ikke finnes holdepunkter for å hevde at en reduksjon av dagens bestandsstørrelsen eller antall simler vil gi endret arealbruk. Dvs. endret arealbruk som reduserer faren for at rein vandrer ut av villreinområdet eller får redusert overlappende arealbruk med annet hjortevilt. Derimot vil en kraftig reduksjon av antall bukk i bestanden gi redusert arealbruk. Dette som følge av at det er bukk som er mest tilbøyelig til å bruke randområdene og som i en viss grad kan tenkes å «dra med seg» simler til utkantområdene.

En kraftig reduksjon av bestandsstørrelsen og svært høyt uttak av voksne simler vil med stor sannsynlighet redusere gjennomsnittsalderen i simlesegmentet. Redusert gjennomsnittsalder og en økt andel unge simler vil medføre redusert produktivitet. Et høyt jakttrykk på bukk i en

bestand med stor andel unge bukker, kan også tenkes å medføre et ekstra høyt uttak av store simler. Dette vil ytterligere bidra til redusert produksjonsevne. Effekten vil trolig være umiddelbar. VKM-rapporten peker på at redusert bestandstetthet kan gi en liten positiv effekt på kalvetilveksten. Dette synes i stor grad å være basert på generell økologisk teori mht. effekter av bestandstetthet over tid og ikke erfaring fra praktisk bestandsforvaltning.

Jakt som forvaltningsverktøy og bestandsmål

Det må i dagens situasjon velges en strategi som muliggjør en adaptiv forvaltning der jakt benyttes som det primære forvaltningsverktøyet. Dette medfører at bestanden og kalvetilveksten ikke må reduseres så mye at en i fremtiden ikke kan benytte jakt for uttak av dyr og prøveinnsamling. Dette i tråd med vurderingene i WKM-rapporten og det faktum at det per i dag ikke er foretatt beregninger / vurderinger av hvilket bestandsnivå som gir best kombinasjon av begrensning av smitte, prøveuttak, bevaring av bestanden og opprettholdelse av jakt som forvaltningsverktøy.

Nedenfor er det punktvis satt opp noen vurderinger knyttet til jakt som forvaltningsverktøy relatert til cwd.

- Kalvetilveksten er avgjørende for hvilket antall dyr som kan eller må høstes relatert til ønsket bestandsutvikling.
- Kvotene på Hardangervidda har variert svært mye i størrelse. Dette som følge av at fellingsprosenten er lav. Kvotene vil da variere svært mye avhengig av om det skal felles f.eks. 1.000 dyr eller 2.500 dyr.
- Det er en klar sammenheng mellom kvotestørrelse og antall felte dyr. Det kan som hovedregel tas utgangspunkt i at desto høyere kvote, desto flere felte dyr. Det er imidlertid viktig å være klar over at en gitt kvotestørrelse kan gi relativ stor variasjon i antall felte dyr. Variasjonen er i hovedsak knyttet til villreinens arealbruk i jaktperioden og bestandsstørrelse.
- Det er ulike mekanismer som virker inn ved ulike kvotestørrelser. Ved små kvotestørrelser (under 3.000 kort) blir det en annen kortflyt enn ved høyere kvoter. Dette gjør at små kvotestørrelser har potensial for en vesentlig høyere fellingsprosent enn mer normale / høye kvoter.
- Desto lavere bestandsstørrelse og lavere kalvetilvekst, desto større krav til presisjonsnivå i jaktuttaket. Krav til presisjonsnivå i uttaket kan fort bli vesentlig høyere enn det som er praktisk mulig.
- En kalvetilvekst på 1.500 kalv vil gi grunnlag for et uttak av ca. 1.000 dyr dersom bestanden skal holdes uendret. Men type dyr i uttaket påvirker kommende års kalvetilvekst.
- En kalvetilvekst på 1.500 kalv muliggjør «normale» kvotestørrelser. En bestand med denne produksjonsevnen er også mindre sårbar for variasjonen i jaktuttaket. Dette gjør at jakt kan benyttes som forvaltningsverktøy.
- En bestand der kalvetilveksten er 1.000 kalv eller lavere, vil i praksis være svært krevende å forvalte med nødvendig presisjon gjennom jakt. Dette da jaktuttaket (antall felte dyr) ved en aktuell kvote vil kunne variere relativt mye. Dette såfremt en ikke godtar relativt store endringer i en allerede lav bestand.
- Svært lave kvoter gir liten inntjening for rettighetshavere og fjellstyrer. Dette vil igjen på sikt medføre manglende økonomi til å opprettholde arbeidsplasser knyttet til fjellstyrene og privat villreinforvaltning. Dette da hovedinntektskilden er salg av villreinkort og fellingsavgift fra felt villrein. Mulighet for lokal medvirkning i håndtering av cwd og bestandsforvaltning blir da sterkt redusert.
- Lav bestandsstørrelse gjør at sannsynligheten den enkelte jeger har for å felle rein blir redusert, samtidig som prisen på jakta vil øke. Dette vil på sikt kunne gi en endring av

jegermassen og etterspørselen etter villreinjakt på store deler av villreinområdet må forventes å bli redusert. Dette vil kunne ha negativ effekt på jaktuttaket.

- Det bør velges tiltak der en reduserer og begrenser smittespredningen innad i villreinbestanden. Samtidig som tilveksten opprettholdes på et nivå som muliggjør en forvaltningsmessig høstbar bestand i en periode med kunnskapsoppbygging.
- I en situasjon med håndtering av cwd, der jakt er tenkt benyttet som forvaltningsverktøy over tid, kreves et visst nivå på bestandsstørrelse og kalvetilvekst.
- Det bør per i dag ikke være et tiltak å redusere bestandsstørrelsen til under 4.500 – 5.000 dyr. Det bør opprettholdes en kalvetilvekst på minst 1.500 kalv. Dette for å opprettholde jakt som forvaltningsverktøy i en fase der;
 - det «avklares» status på cwd i bukkesegmentet på Hardangervidda.
 - det «avklares» cwd-status hos omkringliggende villreinområder.
 - det gjennomføres forskning / undersøkelser mht. smittsomhet, sykdomsforløp ol. hos norsk villrein.
- Fokus i 2021 og 2022 bør være å redusere andel bukk så raskt som mulig og primært gjennom jakt. Når det gjelder bestandsreduksjon og reduksjon av fremtidig kalvetilvekst bør den i dagens situasjon være moderat.
- Hovedhensikt med eventuell reduksjon av simlebestanden i 2021 bør være prøvetaking, ikke cwd bekjempelse, selv om det også er en effekt av et relativt høyt uttak.
- Strategi og tiltak justeres når ny kunnskap eller vurdering tilsier det.
- Bestandsovervåkingen har per i dag *ikke* et presisjonsnivå som kan dokumentere bestandsstørrelse med et nivå på «+/- hundre dyr» eller bukkeandel på «+/- 1%». Dette bør hensynstas ved valg av strategi og tiltak, samt ønsket presisjonsnivå. Myndighetene må bidra med ressurser til økt og mer presis overvåking av bestanden på Hardangervidda.

Bestandsplan

Bestandsmål for Hardangervidda villreinområde i perioden 2017 - 2021 er fastsatt i bestandsplan godkjent av villreinnemnda 20.04.2017.

Hovedmål: - produsere 2.000 – 2.500 kalv årlig (målt ved kalvetelling)

Delmål: - simleandelen på 40% (målt ved strukturteiling)
- bestandsstørrelse maks 12.000 før kalving.
- holde en mest mulig stabil bestandsstørrelse over tid.

Det er *ikke* et mål å holde bestandsstørrelse eller kalvetilvekst opp mot maks, men dette kan svinge opp mot maks.

Bestandsmålene i godkjent bestandsplan er formelt fortsatt gjeldende, men i praksis tilsidesatt av Miljødirektoratet og Mattilsynet de siste årene. Villreintvalet aksepterer og har forståelse for dette som følge av funn av cwd hos villrein i Nordfjella og Hardangervidda. Det er imidlertid viktig å videreføre prinsippet om å ha et mål for kalvetilvekst i en periode med kunnskapsoppbygging rundt forekomsten og håndtering av cwd. De langsiktige målene for villreinbestanden og villreinområdet bør fortsatt være et bakteppe for valg av strategi for håndtering av cwd.

- * Sikre en livskraftig villreinstamme som produserer et vedvarende høstbart overskudd.
- * Sikre villreinområdet mot unødvendig utbygging og menneskelig forstyrrelse.
- * Bevare de unike egenskaper villreinområdet/bestanden har som følge av dens størrelse.
- * Bevare og utvikle villreinen som ressurs for rettighetshaverne og bygdene rundt vidda.

Bestandsvurdering

Villreinutvalet mottok nye bestandsestimat fra Veterinærinstituttet den 25.02.2021. Oppdatert med resultat fra tellingene i 2020 har modellen estimert at bestanden før kalving 2021 er på 6.000 dyr, med en usikkerhet på +/- 200 dyr. Dette er en nedjustering av tidligere beregninger. Kalvetilvekst 2021 er estimert å bli 2.300 kalv ved jaktstart. Kalvetilveksten er estimert ut fra gjennomsnittlig fertilitetsrate for simler og rate for sommeroverlevelse hos kalv lik gjennomsnittet for perioden 2000 – 2020. Disse ratene har imidlertid vært noe lavere de siste årene, og bruk av lavere rater ville gitt en lavere estimert kalvetilvekst.

Med svært få kalv og simler felt i 2018 og 2019 kunne en forvente en økning i antall simler i bestanden i 2021. Dette skulle tilsi en forventet økning i antall fødte kalver i 2021. Trolig var det en økt dødelighet hos simler pga. fotråte høsten 2019. Høsten 2020 ble det også felt 492 simler. Kombinasjonen av ingen bestandsvekst de siste to år og avgang / uttak av simler gjør at det ikke forventes noen vesentlig økning i kalvetilvekst fra 2020 til 2021. I 2020 ble det fotografert i underkant av 1.900 kalv. Veterinærinstituttets estimat på ca. 6.000 dyr før kalving samsvarer også relativt godt med kalve- og strukturtellingene i 2020. Det vurderes realistisk å ta utgangspunkt i en bestand på 6.000 dyr før kalving og en forventet kalvetilvekst på rundt 2.000 kalv i 2021.

Beregninger cwd-forekomst

Etter anmodning fra villreinutvalet har Veterinærinstituttet foretatt nye beregninger (04.03.2021) av sannsynlighet for forekomst av cwd på Hardangervidda etter jakt 2021 – se tabell. Dette for at forvaltningen skal kunne få et tallgrunnlag for hva et gitt jaktuttak / prøveinnsamling vil kunne gi av økt kunnskap når det gjelder forekomst av cwd i bestanden. Det er tatt utgangspunkt i dagens vurdering av bestandsstørrelse/struktur, innsamlede hjerne- og lymfeprøver i årene 2019 og 2020, antatt uttak av hhv. 400 eller 700 voksne bukker og 1.000 voksne simler i jakta 2021. Det er videre tatt utgangspunkt i at det testes hjerneprøve fra alle disse dyrene og at 80% også er testet med lymfeknuter. *Forutsetningen er at alle dyr testes negativt i 2021*, altså ingen nye funn av dyr med cwd. Resultatet av beregningene fremkommer av tabellen.

	Antall testa	Antall positive	Forekomst	Antall cwd smitta dyr	95% kredibilitetsintervall
Bukk					
Etter jakt 2020	1.767	1	0,19 %	2	1 til 8
Etter jakt 2021	400	0	0,03 %	0	0 til 2
Etter jakt 2021	700	0	0,01 %	0	0 til 1
Simle					
Etter jakt 2020	370	0	0,23 %	6	0 til 33
Etter jakt 2021	1.000	0	0,01 %	0	0 til 4

Beregningene viser at et cwd-prøver fra 700 bukk og 1.000 simler i 2021 gir stor grad av økt kunnskap og sikkerhet i beregningene av forekomst av cwd. Funn av en eller flere positive cwd-prøver vil selvsagt endre beregningene.

Konklusjon mht. rammer for årets jakt

Det må i dagens situasjon velges en strategi som muliggjør en adaptiv forvaltning der jakt benyttes som det primære forvaltningsverktøyet. Dette medfører at bestanden og kalvetilveksten ikke må reduseres så mye at en i fremtiden ikke kan benytte jakt for uttak av dyr og prøveinnsamling.

Villreinutvalet legger per i dag til grunn for videre bestandsforvaltning at det skal opprettholdes en kalveproduksjon på minst 1.500 kalv. Dette vil opprettholde muligheten for jakt som forvaltningsverktøy i en periode med kunnskapsoppbygging.

Villreinutvalet aksepterer og støtter myndighetenes ønske om raskest mulig redusere andel bukk 3,5 år og eldre ned mot 0 – 3% av bestanden etter jakt. Dette for å ta ut eventuelt cwd-smittede individer og «avklare» forekomst av cwd i bukkesegmentet.

Villreinutvalet aksepterer i dagens situasjon ikke myndighetenes ønske om en ikke-definert bestandsreduksjon. Det aksepteres imidlertid at det er et stort behov for uttak av simler i 2021, for eventuelt å ta ut cwd-smittede dyr og for økt kunnskap om cwd-forekomst i dette segmentet. Et uttak på mer enn 1.000 voksne simler vurderes ikke å være ønskelig.

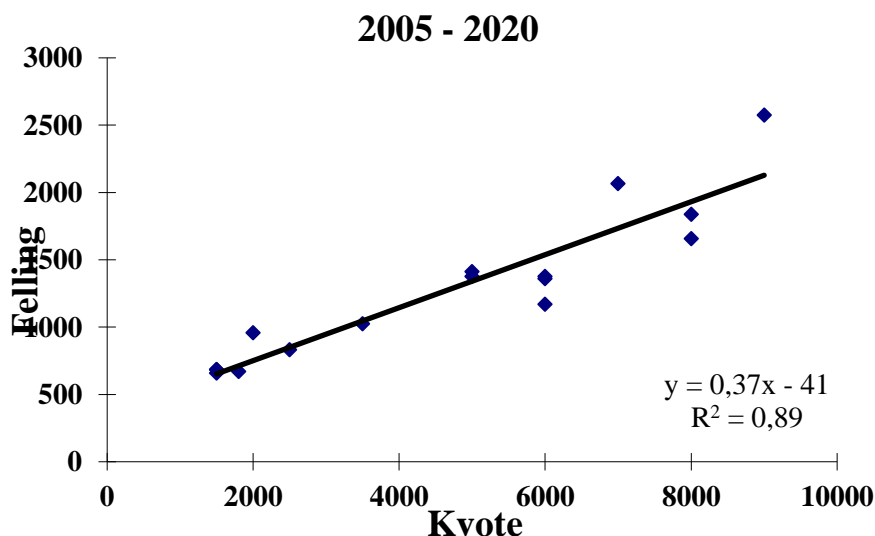
Kvoteforslag 2021

Hovedfokuset for jakta er å ta ut så mye voksen bukk 2,5 år og eldre at andel voksen bukk 3,5 år og eldre kommer under 3% etter jakt. Andel bukk 2,5 år og eldre bør også reduseres så lavt som mulig ned mot 3%. Dette tiltaket prioriteres og bør så godt det lar seg gjøre gjennomføres via jakta 2021. Dette for raskest mulig fjerne eventuelt smittede bukker og få en høy grad av sikkerhet mht. forekomst av cwd i bukkesegmentet. Tiltak som øker sannsynligheten for at bukk blir felt prioriteres for å få et så effektivt uttak av voksen bukk som mulig. Dette for om mulig unngå uttak av bukk utenom jakt i 2021/2022.

Myndighetenes ønske om bestandsreduksjon imøtekommes gjennom stor reduksjon i antall bukk og tilrettelegging for et generelt høyt uttak av alle kategorier dyr. Det er her viktig at en så stor andel av gjenværende bestand etter jakt består av produktive simler, i stedet for en høy andel kalv og ungdyr. For å opprettholde en produksjon på minst 1.500 kalv i 2022 bør det ikke felles mer enn 1.000 voksne simler i 2021. Dette vil likevel gi vesentlig økt kunnskap om cwd-forekomsten i simlesegmentet. Når cwd-forekomsten i bukkesegmentet forhåpentligvis er «avklart» i løpet av 2021, gjøres det nye vurderinger av eventuell avskyting / prøvebehov fra simlesegmentet i 2022. Med høyt uttak av simler og ønske om mest mulig produktive dyr i gjenværende bestand etter jakt, må det tilrettelegges for et høyt uttak av kalv. Jegerne oppfordres til å forsøke å ta ut små individer av simler, kalv og ungdyr.

Erfarings basert kunnskap mht. kvoter og felling

Årlig jaktuttak på Hardangervidda kan ved en gitt kvote variere relativt mye. Det er imidlertid en klar sammenheng mellom kvotestørrelse og antall felte dyr. Figuren nedenfor viser hvordan forholdet mellom kvotestørrelse og antall felte dyr har vært i periodene 2005 – 2020. Bestandsstørrelsen før jakt har i denne perioden variert mellom ca. 5.500 og 12.500 dyr. Kvotestørrelsene har variert fra 1.500 kort til 9.000 kort.

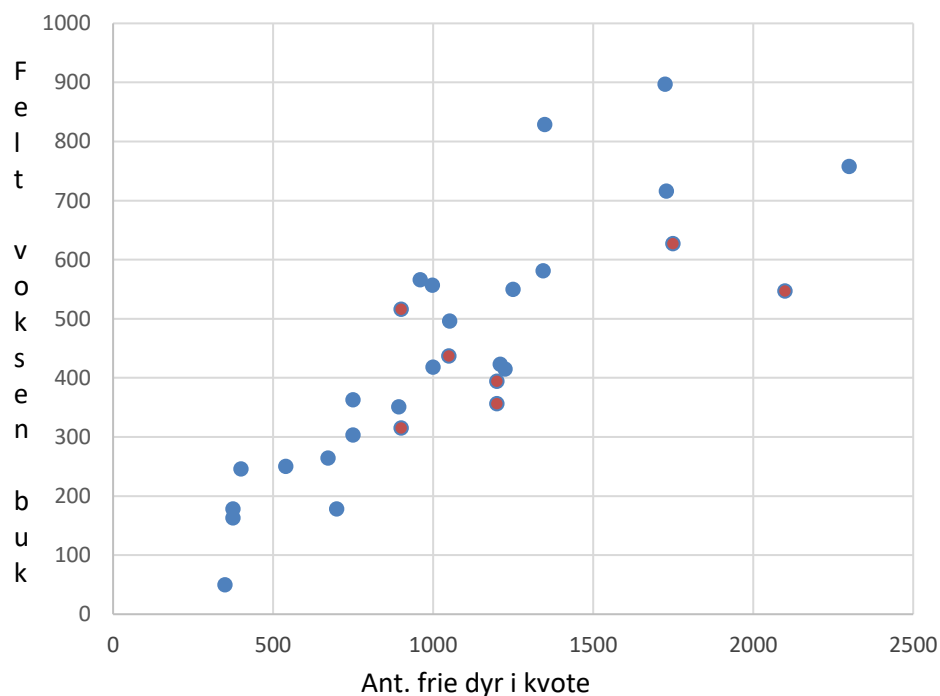

Figuren viser at det er en klar sammenheng mellom kvotestørrelse og antall felte dyr. En høy kvote gir økt sannsynlighet for flere felte dyr enn en lav kvote. Antall felte dyr ved en gitt kvote varierer i stor grad ut fra villreinens arealbruk i jakta. Dette styres hovedsakelig av vær og vindretning, noe forvaltningen ikke kan påvirke. Det synes også å være en sammenheng ved at desto høyere kvoten er i forhold til bestandsstørrelsen, desto lavere uttak.

I 2014 ble det ved en kvote på 9.000 kort felt 2.575 dyr, men det ved en større bestand og høyere bukkeandel enn i dag. Dyra hadde også en «god» arealbruk i jakta. Med dagens bestandsstørrelse og struktur vurderes det som lite sannsynlig å kunne felle mer enn 2.500 dyr. Dette uavhengig av korttype, utvidet jakttid mm. Ulike tiltak vil forhåpentligvis kunne gi økt felling, men vel så viktig er det at tiltakene kan motvirke lav felling.

Uttak av bukk

Statistikk over felt dyr i perioden 1989 – 2018 viser at det høyeste antall voksne bukker som er felt ett enkelt år i denne perioden er 897 stk. Dette skjedde i 1998 med dobbelt så stor bestand som i dag, høy bukkeandel i stammen, og i et år hvor det totalt ble felt 4.420 dyr. I hele denne perioden har uttaket av bukk bevist vært begrenset gjennom lav andel fridyrkort i tildelt kvote. Figuren nedenfor viser antall fridyrkort i kvoten og antall voksne bukker felt det enkelte år i perioden 1989 – 2018. Røde prikker viser årene 2012 – 2018.

I 2019 ble det tildelt en kvote på 6.000 kort, der alle kort var «buk 2,5 år og eldre». Dvs. rene bukkkort der det ikke var tillatt å felle andre kategorier dyr. Dette resulterte i 1.260 felte voksne bukker i et år der det var en høy andel voksen bukk i bestanden ved jaktstart. I 2020 var kvoten 5.000 kort, fordelt på korttypene «fritt dyr» (50%) og «buk 2,5 år og eldre» (50%). Dvs. en kvote der det var tillatt å felle voksen bukk på alle kort i hele jakta. Dette resulterte i felling av 723 stk. voksne bukker.

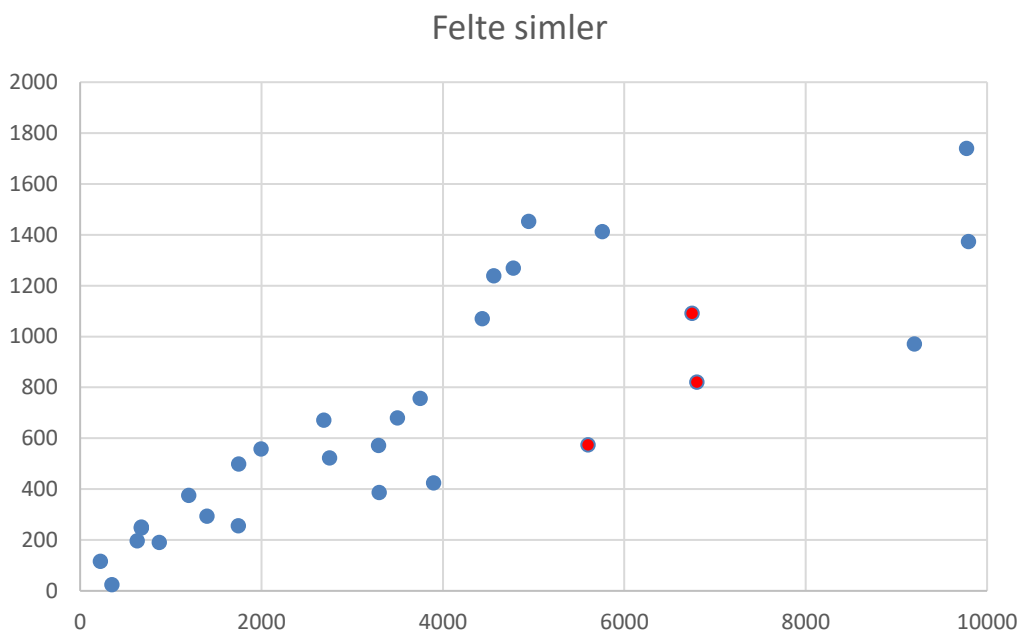
Kvoten i 2019 og 2020 var tilnærmet lik med tanke på muligheten til å felle voksen bukk. Antall felte voksne bukker var imidlertid vesentlig forskjellig, med en kraftig nedgang i 2020. Dette på tross av at det i jakta høsten 2020, ut fra dyrenes arealbruk, vurderes å ha vært vel så stor mulighet for jegerne til å felle dyr. Av 489 felte dyr på korttypen «fritt dyr» i perioden frem til 17/9 høsten 2020, var det kun 116 voksne bukker (24%). Dette kan bety at jegerne tok et bevist valg om ikke å felle voksen bukk eller det er et uttrykk for at jegene valgte å felle andre typer

dyr i mangel av mulighet til å felle voksen bukk. Uansett vurderes nedgangen i antall felte voksne bukker fra 2019 til 2020 å være en effekt av at det var færre voksne bukker i bestanden og dermed vanskeligere å felle voksen bukk. Denne effekten vil trolig bli enda større i 2021, siden andelen voksen bukk i bestanden er kraftig redusert og andel storbukk (4,5 år og eldre) er svært lav sammenliknet med tidligere år. Med en bukkeandel i bestanden der ca. 70% av bukkene er 2,5 – 3,5 år, vil det være vanskeligere for jegerne å skille unge bukker fra store simler. Det vil også forventes at en større andel av bukkene går i fostringsflokkene i stedet for egne bukkeflokker. Dette er forhold som vil gjøre uttaket av voksen bukk krevende.

Med en bukkebestand (2,5 år og eldre) på mellom 900 og 1.000 dyr ved jaktstart vurderes det som svært lite sannsynlig å kunne felle mer enn 700 stk. voksne bukker i jakta 2021. Mer realistisk er 500 stk. voksne bukker. Derimot kan det forventes at bukkeuttaket vil bli dominert av bukk 3,5 år og eldre, fremfor bukk 2,5 år. Dette da den eldre bukken er lettere å skille ut for jegeren og i større grad kan tenkes å gå i egne mindre bukkeflokker. Dette gjør det sannsynlig med en reduksjon av andel bukk 3,5 år og eldre til under 3% av bestanden etter jakt, noe som er prioritert. Faren for at det skal kunne felles «for mange» voksne bukk i jakta vurderes ikke å være til stede ut fra de mål som er satt og praktisk gjennomføring av jakta. Dette helt uavhengig av kvotestørrelse, korttype og jakttid mm..

Uttak av simle

Statistikk over felt dyr i perioden 1989 – 2018 viser at det høyeste antall voksne simler som er felt ett enkelt år i denne perioden er 1.739 stk. Dette skjedde i 1998 med over dobbelt så stor bestand som i dag og i et år hvor det totalt ble felt 4.420 dyr. Antall SU-kort dette året var 9.775 stk. av en total kvote på 11.500 voksendyrkort der kalv var inkludert i korta. Tilsvarende kvote var det også i 1999 og 2000, men da med færre felte dyr og simler som resultat. Figuren nedenfor viser antall SU-kort i kvoten og antall voksne simler felt det enkelte år i perioden 1989 – 2018. Årene 2014 – 2016 markert med røde prikker.

Etter år 2000 er det årene 2014 - 2016 som utmerker seg med høye kvoter og et høyt antall SU-kort. Disse tre årene varierte den totale kvoten fra 8.000 til 9.000 kort, hvorav antall SU-kort varierte fra 5.600 til 6.800 stk. Antall felte voksne simler ble hhv. 1.091, 573 og 820 stk. disse tre årene. I 2014 var jakttiden utvidet til og med 12. oktober. Voksne simler kunne selvsagt også bli felt på fridyrkort, men i disse årene ble det nesten utelukkende felt voksen bukk på fridyrkortet.

Med dagens bestand vurderes det som lite sannsynlig at det kan bli felt mer enn 1.100 voksne simler høsten 2021. Skal det bli felt flere voksne simler enn dette er en helt avhengig av at dyra får en ekstraordinær god arealbruk i jakta. Høye kvoter og eventuell lenger jakttid kan imidlertid bidra til å få et uttak av simler opp mot dette nivået. En usikkerhetsfaktor i 2020 er om den lave andel voksen bukk bestanden gjør at jegerne i større grad enn normalt vil velge å felle simle og ungdyr, fremfor å vente på muligheten til å felle voksen bukk. Dette vil i så fall øke fellingene av simler.

Uttak kalv

Felling av kalv er det jegerne prioriterer lavest så lenge det er mulighet til å felle andre typer dyr. Et resultat av dette er at det sjelden blir felt et høyt antall kalv i jakta. I perioden 1989 – 2020 er det høyeste antall kalv som er felt ett enkelt år 1.077 stk. Dette skjedde i 1998 med en kvote på 11.500 voksne dyr, der en ekstra kalv var inkludert i voksendyrkorta. En kvote med kalv inkludert i alle voksendyrkort eller SU-kort er benyttet i perioden 1998 – 2002, samt årene 2016 og 2017. Disse årene har det i praksis vært «kvotefri» jakt på kalv. I 2016 og 2017 ble det felt hhv. 366 og 221 stk. kalv. I 2014 var det en kvote på 9.000 kort, hvorav 15% av korta var kalvekort. Dette året var det stort fokus i media rundt uttak av kalver for å unngå enslige kalver etter stort uttak av simler. Dette kombinert med en generell god jakt resulterte i 502 stk. felte kalver, mange felt på SU-kort. Erfaringen tilsier at det ikke er mulig å felle for mange kalver, selv med fri kalvejakt. Fri kalvejakt kan derfor med fordel benyttes i en situasjon der en ønsker å få opp antall felte dyr og redusere andel ikke-produktive dyr i vinterbestanden.

Korttype

Tradisjonelt har forvaltningen benyttet korttypene «simle-ungdyr» og «fritt dyr» for å styre uttaket av voksne dyr. Hovedhensikten har da vært å unngå et for høyt uttak av bukk. På korttypen «fritt dyr» har det nesten utelukkende blitt felt voksen bukk. Dette som følge av at det normalt har vært «overskudd» av su-kort, og jegerne har prioritert felling av voksen bukk. Bestanden har også hatt en høy andel voksen bukk.

I en situasjon der det skal felles svært mye bukk og det vurderes som usannsynlig at det kan bli felt for mange voksne bukker, er det liten hensikt å benytte korttyper det ikke kan felles bukk på. Dvs. at det ikke har noen hensikt å utstede su-kort, men kun korttypen «fritt dyr» eller «voksen bukk». Hvilken av disse korttypene som skal benyttes avhenger av den vurdering som gjøres mht. eventuell risiko for at det kan bli felt for mye av kategorien simler og ungdyr.

Korttypen «voksen bukk» har den fordel at det kun blir felt voksen bukk (forutsatt at korttypen ikke omgjøres i løpet av jakta), da jegene ikke kan velge andre kategorier dyr dersom bukk ikke er tilgjengelig. Bakdelen er at det gjør jakta vanskeligere og lite fleksibel for jegene. Dette spesielt i en situasjon der det er lite bukk i bestanden og flertallet av bukkene er unge. I en situasjon der det ikke finnes egne su-kort, vil korttypen «fritt dyr» i stor grad fungere som su-kort. Spesielt i en situasjon der det er høye kvoter og lite voksen bukk i bestanden. Effekten vil øke med økende andel av kvoten tildelt som «voksen bukk».

Høsten 2019 ønsket forvaltningen at det kun skulle felles voksne bukker og hele kvoten ble da tildelt med korttypen «voksen bukk». Andel voksen bukk og storbukke i bestanden var dette året god. I 2020 var det fortsatt ønske om et høyt uttak av voksen bukk, samtidig som en ønsket uttak av simler/ungdyr. Det var imidlertid ikke ønske om et høyt uttak av simle/ungdyr, men fokus på uttak av voksen bukk. Kombinert med et ønske om å gjøre jakta mer attraktiv og «enklere» for jegerne, i en situasjon med lavere andel voksen bukk i bestanden, ble det valgt å benytte to korttyper. Kvoten ble fordelt 50 : 50 med korttypen «voksen bukk» og «fritt dyr». Korttypen «fritt dyr» ble dette året i stor grad benyttet som et su-kort og kun 24% voksen bukk ble felte på denne korttypen i perioden 20/8 – 17/9. Etter 17/9 ble korttypen «voksen bukk» omgjort til «fritt dyr». Kun 17% av alle felte dyr etter 17/9 var voksen bukk noe som viser at jegerne i all hovedsak ikke ønsker å felle voksen bukk etter midten av september, pga. risiko for brunstsmak på kjøttet. Mer detaljerte vurderinger rundt disse korttypene finnes i

villreinutvalets kvoteanbefaling i 2020 og oppsummeringsrapporten fra jakta dette året. Rapportene er tilgjengelige på www.villreinutval.no

Utvidet jakttid

Utvidelse av jakttiden i forkant og etterkant av ordinær jakttid må vurderes for å oppnå høy felling og unngå for lav felling. Lenger jakttid øker sannsynligheten for at flere jaktområder får dyr i løpet av jakta og en blir mindre sårbar for perioder med dårlig vær som vanskeliggjør jakt.

I 2019 når det kun var jakt på voksen bukk ble jaktstart satt til 10. august i stedet for normalt 20. august. Dette for at jegerne skulle få en lenger periode med mulighet for jakt på voksen bukk. På Hardangervidda blir voksen bukk i liten grad felt etter 20. september pga. frykt for å felle bukk i brunst, da denne ikke vil være egnet som mat. I perioden 10. – 19. august ble det felt 393 dyr. I Telemark var det vald som ikke hadde jegere eller kun få jegere i perioden før 20. august. Dette av praktiske årsaker pga. bortleide hytter i forbindelse med fiske ol. Mange områder har også faste jegere til faste perioder av jakta, noe som er vanskelig å endre på. Dette medførte trolig at jakta ble rolig og at antall dyr felt pr. dag i starten av jakta ble noe lavere enn normalt. Det jaktrykket som vanligvis har vært i den første jakt uka ble i stedet spredt utover de første to ukene av jakta. Fellingsresultatet synes ikke å være negativt påvirket av dette. Trolig kan endringen i jaktrykket ha slått positivt ut både på felling og redusert intensitet mht. jaktpress på dyra. Erfaringen med tidligere jaktstart for jakt etter voksen bukk, gjør at det vurderes det hensiktsmessig med en tidligere jaktstart i 2021. Dette for å bidra til nødvendig uttak av voksen bukk. Situasjonen i 2021 er noe annerledes enn i 2019 ved at det nå er en vesentlig lavere andel voksen bukk i bestanden og at de fleste voksne bukker er unge. Dette må forventes å medføre at det vil være færre rene bukkeflokker og at det er færre bukk i de tradisjonelle randområdene i Telemark og Hordaland ved jaktstart. Effekten av mange og spredte bukkeflokker som i 2019 bidro til uttak av voksen bukk, må forventes å være mindre i 2021. Med en mindre andel voksen bukk i bestanden, og ønske om uttak av alle typer dyr, må det vurderes om eventuelt tidligere jaktstart skal gjelde alle typer dyr.

Utvidelse av jakttiden i oktober er benyttet fem ganger siden 1999, som et tiltak for å få felt flere dyr. Effekten på antall felte dyr har variert mye, fra 600 dyr i 1999 til 69 dyr i 2020. Det lave antall felte dyr i utvidet jakt høsten 2020 skyldes en kombinasjon av manglende forankring av vedtaket, dårlig vær og området dyra befant seg i utvidet jaktperiode. I årene 2014 og 2016 ble det felt hhv. 210 og ca. 300 dyr i utvidet jaktperiode på hhv. 12 og 9 dager i oktober. Antall felte dyr som kan forventes felt ved utvidet jaktperiode i oktober er vanskelig å anslå. Dette vil i stor grad være avhengig av været, hvilke områder dyra befinner seg i og om rettighetshavere/fjellstyrer tillater jakt i perioden. Erfaringene fra tidligere utvidelser av jakttiden viser imidlertid at det kan forventes noen flere felte dyr og da simler, ungdyr og kalv. Det viser seg at jaktrykket i oktober normalt er lavt og at dyra pga. brunsten har endret adferd. Dyra synes å ha roet seg og fluktavstanden når de blir forstyrret er normalt kortere enn tidligere i jakta. Kostnaden for dyra ved jakt i oktober vurderes å være mindre enn ved jakt ved høyere temperaturer og flere jegere i august. Det er ikke registrert noen negative effekter på kommende års kalvetilvekst som følge av utvidet jakttid og jakt inn i brunstperioden. Erfaringene fra dette er imidlertid i en situasjon med høy andel voksne og gamle bukker i bestanden. Etter årets jakt vil dette ikke være tilfelle, så en kan ikke utelukke at forstyrrelser i brunsten kan ha større negativ effekt. Utvidet jakttid i oktober må imidlertid vurderes for å bidra til ekstra uttak av simler, ungdyr og kalv og dermed bidra til en høy nok felling.

Utvidet jakttid i en lenger periode av oktober vil av erfaring kunne gjøre det vanskelig å gjennomføre en god strukturtelling. Dette da det i de fleste tilfeller ikke er mulig å gjennomføre telling samtidig som jakt foregår. Desto lenger ut i oktober en kommer, desto større fare for snø som gjør det vanskelig å forflytte seg i terrenget. Dagene blir også kortere. Med hard utskytning av bukk og vurdering av eventuelle cwd-tiltak vil det være svært viktig å få gjennomført en god strukturtelling. Dette må tas i betraktning når utvidelse av jakttid vurderes.

Utvidelse av jakttiden bør ikke gjelde i de områdene av Hardangervidda som er nord for rv. 7, da dette området i hovedsak er benyttet av villrein fra Nordfjella villreinområde.

Anbefaling

Med de vurderinger som er gjort rundt felling av ulike kategorier dyr vurderes det hensiktsmessig å tildele en høy kvote som sikrer at mangel på kort ikke begrenser jaktuttaket. Det anbefales derfor en kvote på minst 8.000 dyr og at en ekstra kalv inkluderes i korta. Noen vesentlig effekt av en høyere kvote vurderes som liten da en kvote på dette nivået allerede «metter» markedet.

En kvote på 8.000 kort tildelt som «frie dyr» og normal jakttid kan ut fra erfaringstall tilsi en felling på alt mellom 1.600 – 2.500 dyr. Bruk av kun korttypen «fritt dyr» er imidlertid mindre målrettet mot voksen bukk og kan medføre et for lavt uttak av bukk. Kun bruk av denne korttypen innebærer også større risiko for et for høyt uttak av voksne simler. Dette sammenliknet med en kvote der en stor del av kvoten tildeles med korttypen «voksen bukk». Det anbefales derfor å tildele kvoten med 50% «fritt dyr» og 50% «voksen bukk». En lavere andel av korttypen «voksen bukk» vil trolig medføre at en stor andel av denne korttypen blir liggende ubrukt. Dette siden markedet er mettet med kort og dette vil være den minst ettertraktede korttypen. En lik fordeling av disse to korttypene vil også gjøre det enkelt for rettighetshavere / fjellstyrer å fordele begge korttyper til jegerne.

Når halve kvoten tildeles med korttypen «voksen bukk» begrenses jegerens mulighet til å felle simle og ungdyr. Den effektive kvoten blir dermed vesentlig redusert siden jegerne ikke ønsker å felle voksen bukk etter midten av september. Det er også begrenset hvor mange bukk jegerne i praksis kan felle når andel bukk i bestanden er lav. For å unngå at bruken av denne korttypen reduserer det totale antall felte dyr og at en risikerer å få felt for få simler / ungdyr, bør korttypen omgjøres til «fritt dyr» fra og med mandag 6/9.

Det anbefales at jakttiden forlenges i forkant og jaktstart settes til lørdag 10. august. Dette primært for å forlenge den del av jaktperioden det er aktuelt å felle voksen bukk. Dette samsvarer med at hovedfokuset i jakta er uttak av voksen bukk og at halve kvoten tildeles med korttypen «voksen bukk». Det anbefales at det tillates felling av alle kategorier dyr fra og med 10. august, ikke bare voksen bukk slik det i 2019 ble gjort i perioden 10. – 19. august. Med færre bukk og enda færre storbuks i bestanden, er det sannsynlig at jegerne i mindre grad enn i 2019 synes det er aktuelt å jakte kun bukk tidlig i jakta. Jakt på alle kategorier dyr fra første jakt dag (10/8) vil kunne motivere jegerne. Jakttiden anbefales utvidet til og med 7. oktober for å øke muligheten for at flere områder får dyr i jakta og bidra til nødvendig felling. En lenger utvidelse av jakttiden anbefales ikke av hensyn til gjennomføring av strukturtelling. Utvidelse av jakttiden gjøres kun for de områdene som ligger sør for rv. 7.

Det er i kvoteforslaget en sammenheng mellom jakttid og fordeling av type kort. Endring av jakttid vil kunne medføre andre vurderinger av kortfordeling / korttype og omvendt.

Kvoteforslag oppsummert:

- *Det tildeles en kvote på 8.000 kort.*
- *Kvoten tildeles med 50% av korttypen «valgfritt dyr» og 50% av korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre».*
- *Det inkluderes en ekstra kalv i hver av korta. Kort utformes med to kjøttmerkelapper.*
- *Korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre» omgjøres til «valgfritt dyr» fra og med mandag 6. september.*
- *Ordinær jakttid utvides i forkant, i perioden fra og med 10. til og med 19. august.*
- *Ordinær jakttid utvides i etterkant, i perioden fra og med 1. til og med 7. oktober.*
- *Utvidelse av jakttiden gjøres for områdene sør for rv. 7.*

Kvoten kombinert med andre virkemidler forventes å gi minst 2.000 felte dyr. Dette vurderes å balansere ønske om bekjempelse av cwd og prøveinnsamling, samtidig som jakt som forvaltningsverktøy opprettholdes.

Andre forhold

Fredningssoner

Over flere år er det i jakta prøvd ut ulike fredningssoner. Dette for å motvirke at jegerkonsentrasjoner hindrer villreins vandring i jakta og dermed bidrar til redusert jakt og felling. De fredningssonene som synes å ha fungert bør videreføres også i 2021. Det oppfordres samtidig til å prøve ut fredningssoner i andre områder der dette tidligere er vurdert eller i nye områder dette synes aktuelt.

Samjakt

Alle vald oppfordres til å slippe inn jeger fra andre vald i perioder det eventuelt er få eller ingen egne jegere på valdet. Spesielt i siste halvdel av jakta bør det være rom for dette.

Informasjon om hvor dyra befinner seg

Villreinen på Hardangervidda bruker kun en liten del av området i ulike deler av jakta. Det er derfor ekstra viktig at jegere er på plass når dyr kommer inn i det enkelte område. Informasjon om hvor dyra befinner seg er sammen med værmeldingen (vindretning) viktig for å kunne planlegge når den enkelte jeger bør reise inn på jakt. Bruk av dyreposisjoner fra gps-merkede dyr bør i denne sammenheng benyttes. Dette kan f.eks. gjøres ved det i nettsiden www.dyreposisjoner.no gis tilgang til posisjoner med to dagers forsinkelse (14 dager i dag). En annen mulighet er at noen får ansvar for via en nettside å kunngjøre oppdatert info om posisjonene til merkede dyr. Dette bør gjøres på faste dager, f.eks. hver tirsdag, torsdag og søndag.

Transport

De fylkesvise tilsynsutvalgene (og kommunene) har en nøkkelrolle i å tilrettelegge for nødvendig motorisert transport ifm. jakta. Praksis ifm. tildeling av kjøreløyver og bruk av motorisert transport i jakta må vurderes av det enkelte tilsynsutvalg iht. den aktuelle situasjonen. Manglende muligheter til inn- og uttransport av jegere og uttransport av felte dyr bør ikke være et hinder for jaktuttaket.

Pålegg til jegerne

Innhenting av prøver fra felte dyr er særdeles viktig i dagens situasjon med cwd påvist på Hardangervidda. Det anbefales at alle jegere i alle villreinområder pålegges å levere prøver av hjerne og lymfeknute fra alle felte dyr eldre enn kalv. Lymfeknute er spesielt viktig for påvisning av cwd i en tidlig fase.

Det bør være et krav om at jeger registrerer alle felte dyr med nødvendige opplysninger på www.hjorteviltregisteret.no eller på mobilappen «sett og skutt». Dette er svært viktig for å knytte riktig informasjon om kjønn og alder til innlevert cwd-prøve. Uten dette vil det ikke være mulig å beregne cwd-forekomst i de ulike kjønn og aldersklassene.

Det bør være et krav om at jeger samler alt slakteavfall fra det enkelte dyr på ett sted og at dette steines ned slik at det blir mest mulig utilgjengelig for åtseletere. Det anbefales *ikke* et krav om at negativ cwd-prøve må foreligge før slakt kan fraktes ut av villreinområdet. Det anbefales heller ikke at jeger må melde fra til Mattilsynet om utfrakt av slakt uten at negativt prøvesvar foreligger. Det er imidlertid viktig at jeger har kontroll på alt slakt som er tatt ut frem til negativ cwd-prøve foreligger. Jegerne oppfordres til å forsøke å ta ut små individer av simle, ungdyr og kalv.

Med vennlig hilsen

Henning Ø. Poulsson
Leder

Svein Erik Lund
Sekretær